

Barnpsalmen idag

ELISABET CARCAMO STORM

Hur skriver man psalmer för barn? Vilken bild av Gud ges i barnpsalmer?

Dessa var några av de frågor som jag ställde mig sommaren 2003 då jag skrev mitt examensarbete »*Du är här i allting. Gud, i allt du är*». *Analys av nutida barnpsalmer* vid Centrum för Teologi och Religionsvetenskap vid Lunds universitet. Nyproduktion av psalmer har alltid intresserat mig och eftersom två nya psalmböcker för barn, *Kyrksång* och *Nya Barnpsalmboken*, gavs ut 2001, valde jag att studera de nyskrivna psalmerna i dessa båda barnpsalmböcker.

I föreliggande uppsats presenteras endast ett kortare utdrag ur ovanstående nämnda studie av barnpsalmer. Därutöver ges en kort presentation av de fyra psalmböcker för barn som getts ut efter 1986.

Barnpsalmböcker

Särskilda psalmer för barn är inte något som alltid har förekommit. Sven-Åke Selander ger i en artikel i *Barnet i kyrkohistorien* en beskrivning av barnet i psalmer och visor.¹ Selander konstaterar att det faktum att särskilda psalmer för barn inte var vanliga i den äldre lutherska kyrkan i Sverige, berodde på att barn hade att »inordna sig i det mönster som drogs upp för samlevnaden mellan människor» och att »uppdraget att fostra barn i den evangeliska kristna tron» främst var knutet till husfadern i hemmet.² Selander talar om begreppen »barn» och »barnskap» och beskriver hur de första psalmerna för barn ofta var psalmer som kunde fungera både som psalmer för barn och för vuxna. Under 1800-talet kom barnet efterhand alltmer i centrum. Med inspiration främst från England översattes särskilda samlingar med sånger för barn. Ambitionen i den kristna undervisningen i Svenska kyrkan var framför allt att lära barnen psalmer ur den officiella psalmboken. Detta var oftast psalmer som mer beskrev »det kristna barnskapet än de var särskilt avpassade för barn.»³ »Verkliga barnsånger» fördes istället till Sverige via privata

initiativ. Selander nämner Betty Ehrenborg Posses häften *Skolsånger* som innehöll översättningar från England och Lina Sandells arbete med *Barnens Tidning*, i vilken sånger för barn publicerades.

Det dröjde länge innan barnpsalmer togs in i den officiella psalmboken, eftersom barnpsalmer ansågs höra till hemmets ansvarsområde och inte var angelägna för gudstjänsten. Förändring i synen på barn och psalmer för barn skedde först runt sekelskiftet, i samband med att 1900-talet utsågs till »barnets århundrade». Kyrkan valde att satsa på söndagsskolan och gav ut en särskild sångbok för detta ändamål: *Psalmer och sånger för barn för bruk i skola och söndagsskola* 1940 m.fl. Selander påpekar att denna sångboks framgångar troligen medförde att psalmer för barn infördes i Psalmbokstillägget 1921 och i 1937 års psalmbok. 1960 utkom samlingen *Kyrkovisor för barn*, vilken idag ses som epokgörande och något av en klassiker. Denna psalmbok för barn förde fram både nya stilideal och en ny ton.⁴ Det skulle sedan gå hela 29 år innan en ny psalmbok för barn gavs ut i Sverige, och då kom två stycken samtidigt: *Barnpsalmboken med sånger och visor* och *Sånger för små och stora*.

Barnpsalmboken med sånger och visor

Bokförlaget Libris psalmbok för barn fick titeln *Barnpsalmboken med sånger och visor*. I förordet deklarerar förlaget att man vid framtagandet av denna psalmbok sökt »texter vars innehåll förmedlar kristendomens grund-sanningar, kristen tro och livshållning.»⁵ Basen i denna psalmbok utgörs av psalmer ur *Den svenska psalmboken* 1986 (47 % av det totala materialet) och *Psalmer och sånger* från 1987 (17 %). Utöver detta basmaterial har psalmboken enligt förordet kompletterats med andra sånger som hämtats från vår samtida sångskatt. Utgåvan var tänkt att användas i kyrkor, hem och skolor. Det var förlagets tanke att barn och ungdomar skulle kunna »identifiera sig med och uttrycka sin egen tro med hjälp av psalmer, sånger och böner.»⁶ Barnpsalmboken har en indelning av psalmerna som liknar den i *Den svenska psalmboken* 1986, dvs. med teman från kyrkoåret, årstider och teman såsom bönen, kallelse, trygghet.

Sånger för små och stora

Samma år gav Verbum förlag ut *Sånger för små och stora*. En del av barnpsalmerna är nyskrivna, men större delen av materialet är, enligt förordet, »redan kända sånger.»⁷ Urvalet är gjort »utifrån barns behov och frågor inför livet.»⁸ Verbum förlag har inte valt den svenska psalmbokens indelning av psalmerna, utan psalmerna finns indelade efter ett »temaregister». Exempel på några av dessa teman är: »Förundran, När jag blir stor, Att vara glad, Handikapp, Lek-humor-skoj». Mer traditionella teman såsom »Tro-tvivel, Gud-Jesus-Anden» och »Kyrkoårets psalmer», finns också representerade.

Den markanta skillnaden mellan *Barnpsalmboken med sånger och visor* och *Sånger för små och stora* ligger i urvalet av barnpsalmer. Medan Libris förlag har valt att bygga sin barnpsalmbok på ett stort basmaterial från *Den svenska psalmboken 1986* och *Psalmer och sånger*, totalt nästan 65 % av psalmerna, är endast 21 % av materialet i *Sånger för små och stora* hämtat från dessa »vuxenpsalmböcker».

Nya Barnpsalmboken

Barnpsalmboken med sånger och visor blev enligt bokförlaget en succé och därför valde man att göra en komplettering och översyn av densamma. Resultatet blev *Nya Barnpsalmboken* (NB), som gavs ut 2001. Nyutgåvan innehåller de tidigare 198 psalmerna och sångerna, men också ett tillägg bestående av 47 nya sånger och visor (nr 199–245). De nya sångerna har valts ut för att ge »ännu fler sånger till kyrkoårets stora högtider och till familjegudstjänster och andra tillfällen då barn och vuxna samlas.»⁹ Tillägget består av både äldre och nyskrivet material. Endast en psalm är hämtad från *Den svenska psalmboken 1986*, nämligen psalm nr 244 *Blott en dag* (psalm 249 i *Den svenska psalmboken 1986*).

Kyrksång

2001 gavs *Kyrksång* (K), »en psalm- och sångbok för barn och vuxna», ut av Verbum förlag.¹⁰ *Kyrksång* är, enligt förlaget, en efterföljare till *Kyrkvisor för barn* från 1960 och *Sånger för små och stora* från 1989. *Kyrksång* är enligt förordet tänkt att användas både i församlingens gudstjänster och vardagsarbete och i hemmen och skolan. Urvalet av psalmer är gjort utifrån »kristen tro och utifrån barns behov och frågor inför livet» och psalmboken

har »stor variation och bredd både textmässigt och musikaliskt». ¹¹ *Kyrksång* innehåller både »gammalt och nytt» ¹² material, som kommit ut i Norden från 1960-talet och fram till 2001. Textrevideringar har gjorts och några psalmer har fått nya melodier. *Kyrksång* innehåller också nyskrivet material. Av totalt 213 psalmer uppges ett sextiotal vara nya. *Kyrksång* fortsätter i samma anda som *Sånger för små och stora* med ett material där endast 21 % av psalmerna är hämtade från *Den svenska psalmboken 1986* eller *Psalmer i 90-talet*. Utmärkande för *Kyrksång* är för övrigt ett antal psalmer från andra länder vars texter översatts till svenska.

I studien »*Du är här i allting. Gud, i allt du är*». *Analys av nutida barnpsalmer* var syftet att studera nyproduktion av barnpsalmer. Därför valdes de psalmer ut för analys, vars text är skriven under de senaste tio åren, räknat från barnpsalmböckernas utgivningsår, dvs. perioden mellan 1992 och 2001. Denna avgränsning innebar att totalt 45 psalmer kom att ingå i analysen: 16 psalmer ur *Nya Barnpsalmboken* och 29 psalmer ur *Kyrksång*. ¹³ Studien gjordes i två delar. Först en textanalys där två frågeställningar stod i centrum: Hur beskrivs Gud i psalmerna? och Vilket budskap förmedlar psalmerna?

För att komma själva produktionen av barnpsalmer närmare gjordes därefter intervjuer med sex barnpsalmförfattare. Dessa intervjuer kom främst att kretsa kring två frågeställningar: Hur arbetar en barnpsalmförfattare? och Vad vill barnpsalmförfattarna förmedla i sina psalmer?

Hur beskrivs Gud i barnpsalmerna?

För att komma fram till vilka *egenskaper* som tillskrivs Gud gjordes en närläsning av psalmerna. ¹⁴ Efter upprepade läsningar av psalmerna framträdde vissa egenskaper. Ibland är dessa egenskaper tydligt uttryckta med ord som direkt visar på en egenskap, t. ex. kan ordet »älskar» tolkas som en tydlig referens till egenskapen *kärleksfull*. I andra psalmer är det istället andra ord och bilder som mer indirekt visar på Guds kärleksfullhet.

Gud tillskrivs många egenskaper i psalmerna, som till exempel *närvarande*, *beskyddande*, *trygghetskapande* och *kärleksfull*. Flera av egenskaperna är tätt förknippade med varandra. Till exempel kan förvisningen om Guds ständiga närvaro *skapa* en känsla av trygghet, beskydd och kärlek. Dessa egenskaper kan därför vara svåra att skilja åt.

De egenskaper som betonas mest i psalmerna är beskyddande, trygghetskapande, närvarande och kärleksfull. Gud tillskrivs egenskapen *beskyddande* i fjorton psalmer. I samma fjorton psalmer beskrivs Gud även som *trygghetskapande*, vilket visar på dessa båda egenskapers nära anknytning. Känslan av Guds beskydd inger ofta känslan av trygghet. I fjorton psalmer tillskrivs Gud egenskapen *närvarande* och egenskapen *kärleksfull* tillskrivs Gud i tretton psalmer.

Språkliga bilder

För att uttrycka de ovan nämnda egenskaperna används olika bilder. Nedan följer några citat för att exemplifiera hur de olika egenskaperna uttrycks. Fler exempel ges i fotnoterna. Ett och samma citat kan visa på flera egenskaper och kan därför komma att upprepas i framställningen.

Egenskaperna *beskyddande* och *trygghetskapande* kan ges olika uttryck:

Gud håller dig i sin famn (*Kyrksång* 143, text Karin Runow)¹⁵

Håll mig nära så jag hör ditt hjärta slå (*Kyrksång* 115, text Karin Runow)¹⁶

Bilden av Guds »famn» inger både en känsla av beskydd och av trygghet. Att bli »hållen» av Gud likaså:

Jag vill sitta nära dej ... så att du kan värma mej (*Nya Barnpsalmboken* 236, text Kerstin Andeby)

Men att va´ här hos dig när du håller om mig är att va´ som en barkbåt i hamnen (*Kyrksång* 150, text Tomas Boström)

Ovanstående citat visar på andra bilder som används för att uttrycka dessa båda egenskaper. Tryggheten och beskyddet hos Gud uttrycks med närhet och värme eller liknas vid en båt i hamnen.¹⁷

Egenskapen *närvarande* uttrycks med en mängd olika bilder:

Gud är mitt ibland oss (*Kyrksång* 33, text Gullan Bornemark)

I allt som händer finns han där (*Kyrksång* 143, text Karin Runow)

Gud, han är med mig alla dar (*Kyrksång* 116, text Karin Runow)

och allting som ska ske, jag ber dig, Herre, att alltid vara med (*Nya Barnpsalmboken* 212, text Kerstin Andeby)

Ovanstående bilder såsom »mitt ibland oss» och »med mig alla dar» tolkar jag som Guds ständiga närvaro. I det sista exemplet är det människan som ber Gud att alltid vara närvarande, vilket också kan tolkas som att Guds närvaro är något sannolikt.

För att poängtera Guds ständiga närvaro används ofta ordet »här»:¹⁸

Du är här i allting. Gud, i allt du är – i allt är du här (*Kyrksång* 140, text Tomas Boström)

Användandet av ordet »här» och även den upprepning som sker av ordet »allt» förstärker ytterligare känslan av Guds allomfattande närvaro. Närvaron kan även betonas på andra sätt:

På måndag och tisdag och onsdag går han med mig (*Kyrksång* 116, text Karin Runow)¹⁹

Gråten som jag gråter, skrattet som jag skrattar, i allt är du här (*Kyrksång* 140, ext Tomas Boström)²⁰

Genom att räkna upp alla veckodagarna eller genom att använda antitesen gråt – skratt betonas författarna Guds närvaro.

Egenskapen *kärleksfull* kan ges olika uttryck:

viskar att han håller dig kär (*Kyrksång* 143, text Karin Runow)

Nu vilar jag och lyssnar till Guds andetag (*Kyrksång* 115, text Karin Runow)

Allt bär du i ditt hjärta och där finns också jag (*Kyrksång* 145, text Tomas Boström)

För att beskriva Gud som *kärleksfull* används ofta intima bilder. Relationen mellan Gud och människa blir mycket intim då Gud viskar eller när människan kan lyssna till Guds andetag. Likaså när människan blir buren i Guds hjärta. Ett annat exempel på hur Guds kärleksfullhet uttrycks är att han känner människans namn, t.ex. »Han vet mitt namn» (*Kyrksång* 44) och »Den är tecknet på Guds stora kärlek, att han älskar oss och kallar oss vid namn» (*Kyrksång* 47).

I flera av psalmerna beskrivs Gud med antropomorfa bilder:

viskar att han håller dig kär (*Kyrksång* 143, text Karin Runow)
Håll mig nära så jag hör ditt hjärta slå ... lyssnar till Guds andetag
(*Kyrksång* 115, text Karin Runow)
Tala i mitt öra (*Kyrksång* 193, text Gullan Bornemark)
Jag vill sitta nära dej ... så att du kan värma mej (*Nya Barnpsalmboken*
236, text Kerstin Andeby)
Får jag gråta med dig när du gråter? Får jag hålla dig när du är rädd?
(*Nya Barnpsalmboken* 240/ *Kyrksång* 163, text Per Harling)

Gud beskrivs ofta med bilder som associerar till mänskliga egenskaper eller till ett mänskligt känsloliv. Gud liknar i mycket en förälder. Ovanstående citat beskriver en Gud som har både ett hjärta och andetag som vi kan lyssna till. Gud viskar, gråter och håller om oss. Det är också möjligt att sitta nära Gud och bli värmd. I »Hej Gud» (*Kyrksång* nr 193) kan Gud också »tala i mitt öra». I denna psalm beskrivs relationen Gud – människa som en relation mellan kompisar och ett personligt tilltal används, vilket förstärker känslan av en antropomorf Gud.

I de två sista citaten kan »dej» och »jag» tolkas som både en förälder och »Gud». Väljer man att tolka »dej/jag» som »Gud» ger psalmerna en bild av en mycket antropomorf Gud.

Vilket budskap förmedlar barnpsalmerna?

Vid en studie av vilket budskap som förmedlas genom psalmerna framträder två budskap tydligt. Dels förmedlas en känsla av trygghet och kärlek, dels poängteras att Gud är här, »mitt ibland oss», alltid, dvs. Guds ständiga närvaro.

Känslan av trygghet och kärlek är det budskap som är mest frekvent förekommande. Det förekommer i tjugo av psalmerna. Att trygghet och kärlek är det budskap som är vanligast i psalmerna är inte direkt överraskande om man ser till vilka egenskaper som tillskrivs Gud. Som uttryck för trygghet och kärlek förekommer ofta ord som »famn», »nära», »värme», »vän», »hör ihop», »kärlek» och »älskar». Samma ord återkommer i flera av psalmerna. Några exempel:

Ordet »famn» används för att uttrycka trygghet och kärlek, t. ex.:

allt som han skapat får plats i hans famn (*Kyrksång* 44, text Eva Norberg)

en öppen famn (*Kyrksång* 47, text Anita Bohl)

Gud håller dig i sin famn (*Kyrksång* 143, text Karin Runow)

barnet i min famn (*Nya Barnpsalmboken* 212, text Kerstin Andeby)

I de tre första exemplen är det Guds famn som åsyftas, medan det i det sista citatet är föräldrafamnen. Alla fyra citaten kan förmedla en känsla av trygghet och kärlek. Känslan av trygghet och kärlek kan också uttryckas med ordet »nära»:

Håll mig nära så jag hör ditt hjärta slå (*Kyrksång* 115, text Karin Runow)

Jag vill sitta nära dej (*Nya Barnpsalmboken* 236, text Kerstin Andeby)

är Anden mig nära var dag (*Kyrksång* 44, text Eva Norberg)

Gud är här. Vi är här. Nu är livet nära (*Kyrksång* 32, text Per Harling)

Ordet »nära» innebär ungefär detsamma som ordet »famn» i de två första exemplen. Andens närhet kan också ge en känsla av trygghet. Ett ord som »värme» kan också förmedla budskapet:

så att du kan värma mej (*Nya Barnpsalmboken* 236, text Kerstin Andeby)

och om värme ber från dig Gud (*Nya Barnpsalmboken* 242, text Kerstin Hesslefors Persson)

här är värme och ljus (*Kyrksång* 33, text Gullan Bornemark)

Ordet »värme» används i lite olika sammanhang i de ovanstående citaten. Att Gud kan ge värme framgår av de två första citaten, medan det tredje handlar om värmen som förmedlas i Guds hus, kyrkan. Trygghet och kärlek kan också uttryckas genom ordet »vän»:

Får jag vara en vän som förlåter (*Nya Barnpsalmboken* 240/*Kyrksång* 163, text Per Harling)

Du är min vän (*Kyrksång* 193, text Gullan Bornemark)

Och de, som ingen älskat, fick äntligen en vän (*Nya Barnpsalmboken* 223, text Anita Bohl)

Ordet »vän» är välkänt för barn och bör ge associationer till trygghet och kärlek.

I psalmerna förekommer också uttrycket »höra ihop»:

Han har gett mig ett tecken att vi hör ihop (*Kyrksång* 44, text Eva Norberg)

hör jag ihop med Gud och alla folk (*Kyrksång* 49, text Lars Collmar)

Att höra ihop med Gud och med andra kan skapa en känsla av gemenskap och kan också inge trygghet. Ord som »kärlek» och »älskar» förekommer frekvent för att förmedla budskapet om trygghet och kärlek:

Och de, som ingen älskat, fick äntligen en vän ... visade för alltid att kärleken är störst (*Nya Barnpsalmboken* 223, text Anita Bohl)

Hans kärlek till oss den är så stor (*Nya Barnpsalmboken* 228, text Caroline Ericson-Welin)

För han älskar oss! (*Nya Barnpsalmboken* 239, text Inger Öhman)
tecknet på Guds stora kärlek, att han älskar oss (*Kyrksång* 47, text Anita Bohl)²¹

Med ovanstående citat där det talas om kärlek och att vara älskad är budskapet tydligt: människan är verkligen älskad.

Det andra tydliga budskapet som förmedlas i psalmerna – Guds ständiga närvaro – uttrycks i fjorton psalmer. De flesta exemplen har redan givits under avsnittet »Språkliga bilder», därför ges bara ett fåtal än en gång:

Gud är mitt ibland oss (*Kyrksång* 33, text Gullan Bornemark)

Gud, han är med mig alla dar ... han är med mig hela veckan (*Kyrksång* 116, text Karin Runow)

Du är här i allting. Gud, i allt du är ... i allt är du här (*Kyrksång* 140, text Tomas Boström)

I allt som händer finns han där (*Kyrksång* 143, text Karin Runow)

Att Gud är »mitt ibland oss», »med mig alla dar» och »här i allting» är tydliga uttryck för budskapet om Guds ständiga närvaro. Som tidigare kommenterats förekommer ordet »här» frekvent för att framföra detta budskap.

För att understryka båda budskapen, som kan sammanfattas som »Guds kärleksfulla närvaro» i alla situationer, används antiteser i flera av psalmerna:

Gråten som jag gråter, skrattet som jag skrattar, i allt är du här (*Kyrksång* 140, text Tomas Boström)

Morgonen jag vaknar, kvällen när jag somnar (*Kyrksång* 140, text Tomas Boström)

Gud håller dig i sin famn, där lever du varje dag – där sover du varje natt (*Kyrksång* 143, text Karin Runow)

Dagar som är ljusa och dagar som är grå har vi en att lita på (*Kyrksång* 191, text Gullan Bornemark)

I gråt och skratt, både dag och natt (*Nya Barnpsalmboken* 245, text Christina Lövestam)

Intervjuer med barnpsalmförfattare

För att belysa nyproduktion av psalmer för barn från mer än en vinkel valde jag att intervjua sex av de barnpsalmförfattare som finns representerade med sina produktioner i *Kyrksång* och *Nya Barnpsalmboken*. Urvalet skedde utifrån att dessa sex personer är de som fått flest nyskrivna psalmer publicerade i barnpsalmböckerna (de står som textförfattare till 31 av de 45 analyserade psalmerna). Intervjuerna kom främst att kretsa kring textförfattarnas arbetssätt och vad de vill förmedla med sina texter.

Jag intervjuade fyra kvinnor och två män:²²

Kerstin Andeby, född 1952, arbetar sedan 1985 som barnmusikledare i Kroppkärrskyrkan i Karlstad. 1999 invigdes projektet Barnens Katedral för vilket Andeby blev projektledare.²³ Idag har projektet övergått till att bli en del av församlingens vanliga verksamhet, vilket innebär att all verksamhet i församlingen utgår från barnens tankar, frågor och behov.

Anita Bohl, Karlskoga, är född 1937 och titulerar sig som visdiktare och f.d. biblioteksassistent.

Gullan Bornemark, född 1927 och bosatt i Limhamn, är musikdirektör, kompositör och textförfattare.

Karin Runow, född 1963, är kantor i Sollentuna församling, där hon bland annat leder två barnkörer och ungdomskören Sollentuna gospel.

Tomas Boström, född 1953, är bosatt i Roma på Gotland. Boström är bland annat sångförfattare och präst i Metodistkyrkan.

Per Harling, född 1948, är präst, psalm- och sångdiktare och författare. Harling är bosatt i Uppsala och ägnar sig numera åt frilansande verksamhet på heltid.

Psalmförfattarnas tankar kring barnpsalmer

Med alla textförfattarna fördes samtal kring huruvida det är viktigt med särskilda psalmer för barn och hur en bra barnpsalm bör vara till form och innehåll. Kerstin Andeby, Anita Bohl och Per Harling är eniga om att det är viktigt med särskilda psalmer för barn. Bohl vill egentligen inte göra så stor skillnad mellan barn och vuxna: »Jag tänker på barn inte bara som små människor, utan jag tänker på dem som färdiga människor».²⁴ Bohl menar dock att det är viktigt med särskilda psalmer för barn, då barn inte har samma språk och referensramar som vuxna. Andeby poängterar att barn måste ha sina egna sånger som de behärskar helt och hållet och som de kan förstå rent innehållsmässigt. Harling anser att psalmer för barn ska vara sådana att vuxna gärna sjunger med i dem.

Karin Runow ser gärna att lättsjunga psalmer med ett språk som barnen förstår finns med i psalmboken för vuxna, men Runow tycker att det är än viktigare att ge barnen en gemensam sångskatt som hela församlingen kan sjunga tillsammans.

Gullan Bornemark poängterar att det är viktigt med sånger för barn med allmängiltiga, positiva bilder som tar upp etiska värderingar, t.ex. hur man ska vara mot varandra.

Tomas Boström tycker också att det är viktigt med psalmer för barn, men är tveksam till om han själv skrivit specifikt för barn. Då han skrev de flesta av de sånger som sedan har använts som barnsånger var han småbarnsförälder. Han ser dessa sånger mer som skrivna till honom själv i rollen som småbarnsförälder än som sånger särskilt skrivna för barn. Å andra sidan menar han, att om man har »barn och barns referensbibliotek för ögonen» när man skriver och man vet att man har en mottagare, blir psalmerna ett slags allmängods.

Hur ska en psalm för barn vara? Inga »pekpinnertexter eller vuxenkonstruktioner», menar Andeby, utan psalmen ska vara inspirerad av barnens värld. Det bör inte heller vara för långa och krångliga meningar, säger Bohl. Både Runow och Bohl anser däremot att det är viktigt med rim eller

assonans för att underlätta inläringen. Enligt Runow är det viktigt att det är ett språk som barnen förstår: »Psalmen ska ju inte röra till det för barn, utan snarare hjälpa dem att få en förståelse för sitt andliga liv». Runow poängterar också musiken. Det ska vara lättsjunget, utan att det blir platt. En psalm ska tålas att sjungas gång på gång.

Bornemark förespråkar ett rakt budskap, gärna med etiska värderingar. Ironi är inget man bör använda i barntexter, då barn inte förstår ironi. En text som till exempel applåderar tuffhet ser därför inte Bornemark som »etiskt godtagbar för barn.» Texten måste också ha en beröringspunkt, anser Bornemark. Textinnehållet får inte vara så främmande att man inte kan identifiera sig. Bornemark poängterar att »det är jätteviktigt att alla kan känna sig berörda.»

Boström har endast ett enda kriterium för en bra psalm: »En bra psalm är en psalm som folk tycker om att sjunga.»

Hur barnpsalmförfattarna vill beskriva Gud

I samtalen beröreds frågan om vilka bilder av Gud barnpsalmförfattarna väljer att förmedla och vilket språkbruk de använder för att beskriva Gud i sina psalmer.

Harling försöker fokusera på relationsskapet i sina psalmer, en personlig relation mellan Gud och människa. I sina texter använder han, sedan drygt tio år tillbaka, mycket medvetet ett inklusivt språkbruk. Han vill inte förmedla bilden av Gud som en far, då han anser att det är en svår och komplicerad bild eftersom många barn idag lever i familjer utan fäder eller kanske blir slagna eller utnyttjade av sin far. Harling tillägger att det naturligtvis är möjligt att skriva om Gud som fadern och då kanske som ett slags substitut för den frånvarande fadern, men poängterar att han för egen del inte vill likna Gud vid en far. Han väljer därför att förmedla en neutral gudsbild, vilket emellanåt istället skapar estetiska problem till exempel om ordet »Gud» upprepas flera gånger. Eller som han själv uttrycker det: »Det blir inte kul. Språkligt sett är det jättefult.»

Andeby väljer både undermedvetet och medvetet att skriva psalmer utan någon preciserad benämning på Gud och psalmer där ingen av gudoms-personerna nämns. Gud nämns helt enkelt inte, men ett kristet budskap kan ändå underförstås. Andeby »vill ha sånger som inte skrämmer, utan som

istället kan öppna för ett eventuellt möte.» Andeby vill sänka tröskeln. Att få dansa, klappa i händerna och stampa med fötterna eller att få känna en meditativ stämning, det är viktigt, menar hon. Då är det inte heller nödvändigt, »att vi ska berätta om Jesus hela tiden, utan vi berättar ju om hela vår skapelse, om allt som finns.»

Bohl säger sig inte ha varit så medveten om vilka bilder av Gud hon förmedlar i sina texter. Hon skulle dock önska att hon kunde förmedla en bild av en Gud som en närvaro i allt. »Jag önskar att barn kunde förstå att Gud inte är en gubbe på ett moln, utan en närvaro i livet och i mig själv.» Bohl har litat till sin intuition och kanske, som hon säger, har hon förmedlat en bild av en närvarande Gud alldeles omedvetet.

Boström använder inte ett könsneutralt språkbruk i sina psalmer. Han menar att om det känns naturligt att skriva »han» om Gud så får det stå kvar. Han vill inte skriva på ett visst sätt för att tillfredsställa en viss teologi och gruppering, vilket han skulle uppleva som om han gjorde sig till. Personligen har han sin teologi klar: Gud Fader är lika mycket Gud Moder. För Boström känns det väsentligare att poängtera att Gud är kärleksfull och full av nåd än att diskutera huruvida Gud ska beskrivas som en man eller en kvinna.

Bornemark har givetvis också funderat över huruvida hon använder ett inklusivt språkbruk eller ej, men benämner Gud som »han» då hon anser att det är vedertaget och dessutom hennes eget språkbruk.

Samtalet med Runow kom att kretsa mycket kring gudsbilder. Runow deltog för ett par år sedan i en kvinnlig skaparkurs där manliga och kvinnliga gudsbilder diskuterades. Hon refererade hur samtalen bland annat rört sig kring huruvida man kan kalla Jesus för syster och kring vilka egenskaper som kan tillskrivas Gud. Runow menar att man lätt trasslar in sig när det börjar handla om den egna identiteten istället för om vem Gud är. »Låt Gud vara Gud. Han har väl inget kön. Gud är ju Gud», säger hon. Runow tycker att det var intressant att hamna i ett forum där dessa frågor ventilerades och att hon utifrån olika resonemang kom fram till att hon måste få skriva om *sin* bild av Gud, och så får någon annan skriva om *sin*. Runow beskriver oftast Gud som Fadern och Skaparen: »Han är den viktigaste för mig.» Runow har däremot svårare att skriva om Jesus, då hon upplever att han begränsar, eftersom han har varit människa. Skriver hon psalmer om Jesus så blir det psalmer som är knutna till evangelietexter. Hon beskriver hur hon

själv tänker på Gud som »Gud Fadern, skaparguden», men tillägger att det kanske samtidigt är hela Treenigheten som innefattas i hennes bild av Gud. Runow benämner Gud som »Fader» och »han» i sina texter, utan att fundera så mycket över det. Hon är själv uppvuxen med den bilden och anser också att det främst är den bilden som Bibeln förmedlar.

Varför skriva barnpsalmer?

Tillsammans med textförfattarna har jag fört diskussioner kring varför de skriver psalmer för barn och vad de vill förmedla. De sex textförfattarna har alla olika bakgrund och ingång till sitt författarskap, vilket visar sig framför allt då de beskriver sitt sätt att skriva, men också hur de ser på teologi och språk i psalmer för barn.

Andeby berättar att hon började skriva därför att hon kände en sådan sångglädje. Det var när de egna barnen kom som hon blev inspirerad till att skriva. Hon upptäckte att det som hon skrivit för de egna barnen även höll i andra sammanhang. Andeby ser sig som autodidakt och tror att mycket av det som hon skrivit för barn kommit till därför att hon inte riktigt tagit sig in i den sångskatt som finns och tillägger: »Det går fortare om jag skriver själv».

Liksom Andeby skriver Runow ofta eget material istället för att leta igenom alla sångböcker efter något användbart. Hon menar att det för henne ofta handlar om tidsnöd och då går det fortare att skriva en ny sång. Runow skriver mest i jobbet då behov uppstår, t.ex. då barnkören behöver en sång. »För mig är det bara behovet, men behovet föder lusten att göra någonting.» Hon vill att barnen ska få en sång att sjunga »som fungerar och som de gärna sjunger flera gånger.»

Boström började också skriva utifrån behov som uppstod när han var med och ledde spädbarnsmusik i egenskap av småbarnsförälder. De äldre barnpsalmerna kändes uttjatade och något nytt behövdes, vilket ledde till att Boström fick lust att visa att man kan ta barnen på allvar. Skrivandet fyllde honom med lust och idag är det bara lusten som driver honom.

»Jag tror att Gud gett mig en gåva att använda» svarar Harling på frågan om varför han skriver texter och komponerar. Om han genom sitt sätt att skriva kan förmedla »något utav Guds outgrundlighet, Guds mysterium» menar han att det känns viktigt och ställer sig gärna i den tjänsten.

Om sitt diktande säger Bohl att hon »kanske bara vill berätta en histo-

ria», vilken ibland kan vara en berättelse ur Bibeln, medan det andra gånger kan handla om hur det är att vara människa. Bohl upptäckte också att skrivandet gav henne själv mycket: »Jag fick chans att formulera min egen tro.»

Bornemarks kristna sånger och psalmer skrevs utifrån uppdraget hon fick av Verbum. Men hon började skriva sina första barnvisor när hon för 50 år sedan startade musiklek för barn i Malmö. Hon ville »leka» musiken med barn och då behövde hon visor med funktioner: »lekfunktion, pratfunktion, tänkfunktion och sångfunktion.» Musikleken *Blåklockan* blev starten för hennes komponerande: »Det är det som fått mig att skriva alla barnlåtarna.»

Vad vill barnpsalmförfattarna förmedla?

Med sina texter vill Runow främst förmedla att barnen »är burna av Gud» och att Gud är skaparen av allt och därmed finns med i allt som händer, »oavsett om det är svårt eller lätt.» Hon vill få barnen att förstå att Gud älskar dem för den de är. Runow framhåller att ett av målen med att vara kantor för henne är att förmedla något till barnen: »De ska ju få en möjlighet till tro.» Vid varje körövning går Runow igenom sångtexterna med barnen och förklarar vad de handlar om. Runow backar inte för svåra delar i den kristna tron, utan hon ser det som att hon har »en jättestor uppgift» i att förklara för barnen vad det är de sjunger. Den tid hon lägger på att förklara ord och bilder för barnen har hon igen, då de på så sätt får en rikare förståelse för vad de sjunger. Runow tillägger: »En bild som inte har något innehåll är rätt värdelös.» Runow vill hjälpa barnen att »få ett språk för sin tro», vilket hon anser att barnsångerna och psalmerna kan hjälpa till med.

Även Bornemark vill hjälpa barnen att tänka själva. Hon betonar att hon inte vill ge *sin* syn på Gud och kristendomen, utan istället vill hon »öppna en dörr till ett område där man ska känna sig inspirerad att gå in med sina tankar och gärna göra egna tankar.» Bornemark vill öppna dörren och tala om den kristna tron och våra vuxna etiska värderingar på ett sätt som gör det lite spännande för barn.

Bohl återkommer ofta till ett tema som är viktigt för henne: »allas lika värde». Hon säger sig framför allt vilja förmedla en positiv bild, »där tilliten och glädjen över livet gärna får lysa igenom» och att livet är en gåva, inte bara en kamp. Som tidigare refererats önskar Bohl att hon kunde förmedla en bild av en Gud som en närvaro i allt.

I det som Andeby skriver just nu handlar det mycket om trygghet. Hon vill »kommunicera trygghet mellan varandra oavsett ålder.»

»Tron betyder mycket för mig och för hela min livstolkning, så klart att man vill förmedla detta», säger Harling. Han säger också självrannsakande att det kan finnas ett övernit i att »med alla medel förmedla det som har betytt mycket för mig.» Harling framhåller vikten av att ha »en fungerande och upprättande och älskande relation.» En sådan relation som föräldern ofta står i gentemot barnet. Han poängterar att »utan relationsskapet, inget fungerande liv» och att »tro handlar om en personlig relation.»

På min fråga vad Boström vill förmedla svarar han: »En känsla utav att ljuset är större än mörkret, döden är mindre än livet, förlåtelsen är mycket större än skulden, godheten är mer påtaglig än ondskan». Och så hans favorittema: »Du behöver inte förstå dig. Gud älskar dig som du är. Du duger.» Det som Boström vill förmedla är det »evangelium» som han vill sjunga till sig själv, då han egentligen skriver sångerna till sig själv, till sin egen spegelbild.

Språkbruk i barnpsalmerna

Analysen av psalmerna visar att ett inklusivt språkbruk används i 17 av de 25 psalmer där Gud beskrivs, dvs. inga könsbundna termer används för att beteckna Gud. Ett maskulint språkbruk, dvs. att benämna Gud med »han», »fader» eller »Herre», förekommer i åtta psalmer. I materialet finns ingen psalm som använder beteckningen »mor» eller »hon» om Gud.

Av de sex intervjuade barnpsalmförfattarna är det egentligen bara Harling som medvetet använder ett inklusivt språk. Bornemark, Boström och Runow är medvetna om vilket språkbruk de använder och kan därmed sägas göra ett medvetet val då de i vissa psalmer väljer att inte använda ett inklusivt språk. Intressant är att psalmförfattarna inte alltid använder sig av samma språkbruk. Bornemark använder till exempel »han» i en psalm, ett inklusivt språk i tre psalmer och slutligen nämns ingen av gudomspersonerna i en av hennes psalmer. Samma mönster följer Runow. Andeby skriver psalmer med både ett inklusivt språk, med termen »Herre» och psalmer utan att nämna någon av gudomspersonerna.

Som redovisats ovan finns inga psalmer i materialet med ett feminint språkbruk. Harling påpekar i vårt samtal att det dock finns flera nutida

psalmtextförfattare som använder ett feminint språkbruk, t.ex. Christina Lövestam och Kerstin Hesslefors Persson. Han tar Lövestams »Du vänder ditt ansikte till mig» som exempel där Gud »ler emot mig som en mor». ²⁵ Harling menar att »de utav de kvinnliga psalmförfattarna som är reflekterande teologer» gärna tar fram de kvinnliga sidorna hos Gud. Han anser också att det främst är bland teologerna som »medvetenheten om det här finns.»

I en recension av *Kyrksång* kommenterar Sven-Åke Selander det inklusiva språket och menar att bilden av Gud som »Fader» fortfarande är »en aktuell bild som svarar mot många föreställningar om Gud och som *Kyrksång* understryker.» ²⁶ Selander påpekar att det kanske skulle behövts färre bilder av Gud som »Fader» och fler av Gud som både mor och far, särskilt i en tid då »både relationen till en far och till en mor av olika skäl är kraftigt aktualiserad och problematiserad.» ²⁷

Liknande synpunkter om problematiken kring bilden av Gud som fader, framförde Harling i intervjun. I *Befrielsen – Stora boken om kristen tro* 1993 ges en något annan syn på inklusivt språkbruk. Man menar att våra mänskliga begränsningar leder till att vi är hänvisade till att använda ett personligt pronomen och att välja mellan en »han» och en »hon». Vidare påpekas att det för Bibelns människor var en självklarhet att tala om Gud i maskulinum och att den kristna trons språk tagit över de bibliska bilderna och fört dem vidare till nya generationer. Man tar dock upp svårigheten med ordet »fader». Jesus har lärt oss kalla Gud för »Fader», vilket är tänkt att symbolisera något positivt såsom trygghet och en förälders kärlek, men som det påpekas, kan ordet »fader» även ha en negativ innebörd för många människor. ²⁸

I det studerade materialet är 12 psalmer skrivna av män och 31 psalmer av kvinnor. I samtalen med barnpsalmförfattarna diskuterades varför det tycks vara fler kvinnor än män som skriver psalmtexter för barn och huruvida det går att skönja en skillnad vad gäller begrepp, bilder eller språk i en psalm, som beror på textförfattarens kön. De kvinnliga psalmförfattare som intervjuades uttryckte alla fyra att det är tveksamt om det är någon skillnad på kvinnors och mäns sätt att skriva texter för barn. De ansåg att eventuella skillnader beror på individen, inte på könet. De båda männen, Boström och Harling, menade sig tvärtom kunna se en viss skillnad. Harling menar att kvinnor skriver enklare och Boström att det är mer känsla i kvinnors texter.

Diskussion

I det analyserade materialet finns endast två psalmer som behandlar sorg och saknad. Att detta är ett tema som förekommer sparsamt är inte ett nytt fenomen, utan psalmer med detta perspektiv saknades även i *Den svenska psalmboken* 1986, vilket bland andra Christina Berglund påpekat i sin prästmötesavhandling *Vilken färg har vinden? Om barns roll och rätt i kyrka och samhälle*. Berglund är kritisk till psalmerna under rubriken »Barn och familj» och menar att man kunde väntat sig att mer av »livsfrågeorientering» skulle ha förekommit i psalmerna. Hon tar barns situation vid skilsmässa som ett exempel på ett tema som saknas. Berglund konstaterar att barns sorg närmast har »försvunnit som perspektiv.»²⁹

Harling påpekade i intervjun att det finns väldigt få sånger och psalmer som behandlar svåra bitar, som till exempel barns sorg. Harling är kritisk till att nästan alla sånger för barn är glada och käcka och menar att barn också måste få vara ledsna. Han är medveten om att han själv skrivit många »käcka» sånger och försöker därför även skriva om att vara ledsen. Ett exempel är »Får jag gråta med dig» (*Nya Barnpsalmboken* 240 / *Kyrksång* 163).

I artikeln »Vad kräver jag av en barnpsalm?» (publicerad 1977) är även Britt G Hallqvist kritisk till barnpsalmer med en överdriven käckhet. Trots det har även hon skrivit sådana barnpsalmer och säger: »Jag vet alltför väl att jag har försyndat mig på den punkten.»³⁰ »Allt ska vara så roligt och soligt – eller så *positivt*», men, menar Hallqvist, »allt blir inte enkelt och lätt för att man tror på Gud».³¹

Även psalmer om tvivel är en bristvara i det studerade materialet. Sven-Åke Selander pekar också i sin recension av *Kyrksång* på bristen på psalmer som tar upp tvivel. »Problemet med svårigheten att tro antyds i *Kyrksång*», säger Selander, och citerar ur barnpsalmen »Mista en vän» (*Kyrksång* 189), men framhåller vidare att »tvivlets realitet» knappast kommer till uttryck i övrigt.³² Det är dock inte en nyhet att man är försiktig med att publicera psalmer som tar upp tvivel, menar Selander, utan samma försiktighet går att se både i *Kyrkovisor för barn* från 1960 och i *Den svenska psalmboken* 1986. Bornemark, som skrivit »Mista en vän», ville främst få fram den stora vilsenhet som många ungdomar känner idag. Hon ville skriva en »öppen» text, som många kunde identifiera sig med.

Britt G Hallqvist ställer sig, i ovan nämnda artikel, tveksam till om man

överhuvudtaget bör skriva om tvivel i texter för barn, särskilt inte i sånger som ska sjungas i gudstjänsten. Hon vill hellre framhålla att »Gud är ett trots allt mitt i svårigheterna.»³³ Hallqvist är också tveksam till att använda ord som »synd» och »skuld» i texter för barn. Hon menar att frågan om skuld och förlåtelse istället kan presenteras genom att beskriva att det onda man gör skadar medmänniskorna. Hallqvist anser inte att moral är fel, men att man bör undvika att presentera moral i en torr och fantasilös form.

Även Bornemark framhåller att psalmer för barn gärna får innehålla etiska värderingar. I psalmen »Gud, du har skapat jorden» beskriver Bornemark just det onda som något som skadar medmänniskorna: »Jag kan få människor glada. Orden hjälper till, men kan också skada, fast jag inte vill.»³⁴

Det är intressant att fundera över varför just budskapen om trygghet och kärlek och om Guds ständiga närvaro poängteras i psalmerna. Kanske är det något som ligger i vår tid?

»Psalmen har alltid speglat den tid i vilken den kommit till med avseende på teologi, språk och till viss grad estetik» skriver litteraturvetaren Inger Selander i en analys av moderna psalmer.³⁵ Intressant är att fundera över huruvida detta påstående även gäller barnpsalmer. Utifrån de resultat som analysen av texterna och samtalen med barnpsalmförfattarna har gett, skulle man kunna säga att psalmerna i det analyserade materialet i viss mån speglar den tid de har kommit till i, särskilt vad gäller teologi och språk. Budskapet om trygghet som textanalysen visar vara vanligt förekommande och som samtalen visar vara väsentligt för textförfattarna kan vara ett tecken i tiden. Viljan att förmedla budskapet om trygghet är kanske en reaktion på tidigare, äldre bilder av Gud, där Gud beskrivs som den stränge och straffande guden. Det skulle alltså kunna vara ett uttryck för viljan att förmedla en »ny» bild av Gud. Samtidigt kan viljan att förmedla trygghet också vara ett uttryck för den tid vi lever i, en vilja att förmedla ett trygghetsbudskap som en motpol till vår otrygga och stressade samtid. Via nyhetsrapporteringarna i TV känns krig och våld ofta väldigt nära. Att då framhålla tryggheten hos Gud ger en positiv motbild.

Under intervjun med Boström diskuterades det faktum att budskapet om Guds ständiga närvaro är så framträdande i många psalmer. Boström menar att »om det är något som präglar barngenerationen idag, så är det nog en känsla av att ändå någonstans vara sviken.» Han framhåller att det ofta är

fäder i separationer som sviker barnen. Boström pekar också på den otrygghet som flyttandet mellan olika bostadsorter skapar. Han tror att man idag vill förmedla att »även om allting annat brister, så kan du räkna med Gud». ³⁶

Även Per Olof Nisser diskuterar detta fenomen när han i sin studie *Vår nya psalmbok* undersöker vilken gudsbild som presenteras i psalmerna i *Den svenska psalmboken 1986*. ³⁷ Nisser pekar på att det kan finnas många förklaringar till att psalmförfattare i vår tid lagt tonvikten på Guds närhet. En förklaring kan vara »att man söker fästpunkter i den känsla av främlingskap och hemlöshet som många upplever». En annan förklaring han ger är att »man vill balansera den tidigare dominerande bilden av den upphöjde, avlägsne eller t.o.m. frånvarande Guden». ³⁸

Avslutning

Anders Frostenson lär ha sagt att »vi behöver ’identifikationspsalmer – där vi känner igen oss själva, vår situation och problematik – och som sedan kan ge ett meningsfullt mönster åt våra liv’». ³⁹ Även barn behöver psalmer med vilka de kan identifiera sig. Bornemark framhåller att en text måste ha en beröringspunkt. Texten får inte vara så främmande att man inte kan identifiera sig. Svaret på frågan hur man skriver en bra psalm för barn, som de kan identifiera sig med, tycks Andeby ha: »När man ska göra en sång för barn, så kräver det att man har varit i barnets värld en lång stund». ⁴⁰

Summary

The aim of this article is to introduce and examine new hymns written for children.

The article is based on the essay »*Du är här i allting. Gud i allt du är*». *Analys av nutida barnpsalmer* (»You are here in everything. God, you exist in all». Analysis of hymns for children today), which was published in 2003. The hymns chosen for analysis are taken from the most recent children’s hymnbooks: *Kyrksång* (Church Songs), Verbum Publishers, and *Nya Barnpsalmboken* (The New Children’s Hymnal), Libris Publishers. The texts were written between 1992 and 2001. The hymns are elucidated in a textual analysis, in which on the one hand their images of God, and on the other their messages are analysed. Six of the authors represented in both of the

hymnals have been interviewed. These interviews have chiefly focussed on the authors' methods of writing and what they wanted to communicate in their hymns. The results of the textual analysis and the interviews are then discussed in relation to recent research about hymns.

The analysis of the texts shows that God is primarily described with characteristics such as »protective», »providing security», »being lovingly present». Several hymns give an anthropomorphic picture of God. Two messages are evident in the hymns: a sense of security and love, and God's continuous presence. The textual analysis also shows that the language is inclusive, i.e. »God» and the pronoun »you» are used to refer to the divine, rather than gender-specific terms.

In the interviews it has also become clear that several of the authors want to describe God as a presence in everything. They wish to communicate a sense of security and that »God loves you as you are». All of the text-writers maintain that they build on their own faith in their creative work, but some of them emphasise the importance of learning to understand children's world.

To describe God as giving a sense of security, as loving and as ever present is neither new nor unique to children's hymns. It seems rather to be a general tendency to ascribe such characteristics to God, as even the new hymns in *The Swedish Hymnal 1986* emphasise this aspect of the divine.

NOTER

1 Selander, S-Å., 1998, s. 63ff.

2 Selander, S-Å., 1998, s. 63.

3 Selander, S-Å., 1998, s. 66.

4 Selander, S-Å., 1998, s. 63ff.

5 *Barnpsalmboken med sånger och visor*, 1989, förord, s. 3.

6 *Barnpsalmboken med sånger och visor*, 1989, förord, s. 3.

7 *Sånger för små och stora*, 1989, förord, s. III.

8 *Sånger för små och stora*, 1989, förord, s. III.

9 *Nya Barnpsalmboken*, 2001, förord, s. 3 (förkortad NB).

10 Alla fakta i det följande stycket är hämtade från förordet till *Kyrksång*, 2001. (förkortad K)

11 *Kyrksång*, 2001, Förord.

12 *Kyrksång*, 2001, Förord.

13 En lista över de 45 psalmer som ingår i analysen tar för stor plats i denna artikel. Därför hänvisas till Cárcamo, »*Du är här i allting. Gud, i allt du är*». *Analys av nutida barnpsalmer*, 2003, s 6 f.

14 Alla fakta är hämtade från Cárcamo, 2003.

15 Andra exempel: »Och allt som han skapat får plats i hans famn» (K 44), »en öppen famn» (K 47), »Gud bär dig i sin famn» (K 143).

16 Andra exempel: »Får jag hålla dig när du är rädd?» (NB 240/K 163), »Men att va' här hos dig när du håller om mig är att va' som en barkbåt i hamnen» (K 150).

17 Andra exempel: »Jag tändar ett ljus och om värme ber från dig Gud» (NB 242).

18 »Fader till allt som är, du är här» (NB 202), »Gud är här» (K 32).

19 »Gud, han är med mig alla dar» [...] han är med mig hela veckan», »[...] varje veckodag går han med mig» (K 116).

20 »Morgonen jag vaknar, kvällen när jag somnar, i allt är du här» (K 140), »I gråt och skratt, både dag och natt finns du hos mig» (NB 245).

21 »Viskar att han håller dig kär» (K 143), »Allt bär du i ditt hjärta och där finns också jag» (K 145).

22 Alla fakta kring barnpsalmförfattarna är hämtade från intervjuerna med respektive författare.

23 Tanken med projektet Barnens Katedral var från början att profilera Kroppkärrskyrkan som barnens kyrka. Barnens Katedral är inte en ny kyrka, utan ett arbetssätt – ett nytt sätt att tänka i arbetet med barn. Allt ska ske utifrån barnens perspektiv.

24 Citat som förekommer i detta avsnitt är hämtade från intervjuerna med respektive barnpsalmförfattare.

25 *Psalmer i 90-talet*:835.

26 Selander, S-Å, 2001, s 156.

27 Selander, S-Å, 2001, s 156.

28 *Befrielsen*, 1993, s 106.

29 Berglund, 1999, s 124.

30 Hallqvist, 1977, s 195.

31 Hallqvist, 1977, s 195.

32 Selander, S-Å, 2001, s 156.

33 Hallqvist, 1977, s 195.

34 *Kyrksång* nr 164.

- 35 Selander, I, 1999, s 9.
 36 Intervju med Tomas Boström 2003-07-25.
 37 Nisser, 1987.
 38 Nisser, 1987, s 171.
 39 Nisser, 1987, 176.
 40 Intervju med Kerstin Andeby 2003-06-13.

LITTERATUR

Otryckta källor

Alvesta, hos författaren

- Kassettband med intervju med Kerstin Andeby den 13 juni 2003
 Kassettband med intervju med Anita Bohl den 9 maj 2003
 Kassettband med intervju med Gullan Bornemark den 22 juli 2003
 Kassettband med telefonintervju med Tomas Boström den 25 juli 2003
 Kassettband med intervju med Per Harling den 12 juni 2003
 Kassettband med intervju med Karin Runow den 11 juni 2003

Tryckta källor och litteratur

Barnpsalmboken med sånger och visor
 1989

Befrielsen. Stora boken om kristen tro. Svenska kyrkan
 1993

Berglund, Christina   *Vilken färg har vinden? Om barns roll och rätt i kyrka
 1999   och samhälle.* Prästmötesavhandling för Stockholms
    stift

Cárcamo, Elisabet   *»Du är här i allting. Gud, i allt du är». Analys av
 2003   nutida barnpsalmer.* Examensarbete i Kyrkoveten-
    skap vid Centrum för Teologi och Religionsveten-
    skap, Lunds universitet

Hallqvist, Britt G.   *»Vad kräver jag av en barnpsalm?» Hymnologiske
 1977   Meddelelser.* Værkstedtsblad om salmer utgivet af
    Salmehistorisk Selskab, 6 årg, 1977:4, s 194-200

Kyrksång
 2001

Nisser, Per Olof   *»Jag vet på vem jag tror – teologi i psalmboken». Vår
 1987   nya psalmbok.* Red: P O Nisser, s. 166-192

Nya Barnpsalmboken
 2001

Psalmer i 90-talet

1994

Selander, Inger

1999

Perspektiv på moderna psalmer. AF-stiftelsensskriftserie nr 3

Selander, Sven-Åke

1998

» 'Tryggare kan ingen vara' – om barnet i psalmer och visor». *Barnet i kyrkohistorien*. Red: Anders Jarlert. (Bibliotheca Historico-Ecclesiastica Lundensis 37), s. 63–80

Selander, Sven-Åke

2001

»Recension av *Kyrksång*» i *Liturgi och drama*, Svenskt Gudstjänstliv årg 77, (Tro & Tanke, 2001:9, Svenska kyrkans forskningsråd) s. 155–156

Den svenska psalmboken Antagen av 1986 års kyrkomöte

1986

Sånger för stora och små

1989